

dra de Kerk op politiek gebied een zekere rol wil gaan spelen door rechtstreeks in de zaken der Overheid zich te mengen, zou ze haar geestelijken invloed juist verzwakken.

Plaatsgebrek noopt ons den aanvang van het Verslag der Jaarvergadering van de Vereniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag tot een volgend nummer uit te stellen, waarin dat verslag dan in zijn geheel zal worden opgenomen.

Leestafel.

Dr. J. V. DE GROOT, hoogleraar bij de gemeentelijke universiteit te Amsterdam, DENKERS VAN ONZEN TIJD, Herbert Spencer, — Em. Du Bois Raymond, — Louis Pasteur, — Ferdinand Brunetiere, — John Henry Newman. Uitgegeven te Amsterdam in MCMX bij L. J. Veer en C. L. van Langerhuyzen.

Met het oog op den bescheiden omvang, dien mijn LEESTAFEL te midden van de andere stukken, waarmede DE HERAUT is gestoffeerd, hebben moet, en de eenigszins breede bespreking, die dit aan inhoud zoo rijke boek verdient, is het mijn voornemen om daarmede twee LEESTAFELS te vullen.

Met DENKERS VAN ONZEN TIJD biedt Pater J. V. DE GROOT, hoogleraar, benoemd door het Roomsche-Katholiek episcopaat van Nederland bij de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam — een werk, waarvan het kennisnemen ook voor ons gereformeerden niet zonder belang is.

Bennoemd, om aan die Universiteit te doceren de wijsbegeerte en hare geschiedenis op den grondslag van het Thomisme, dat is van het stelsel van THOMAS VAN AQUINO, den grooten christelijken wijsgeer der middeleeuwen, die door den vorsten PAULUS XIII, in de roomsche denkwijze weer tot eere is gebracht, bleef Prof. DE GROOT in dit zijn werk om een der vruchten van zijn akademischen arbeid.

De belangrijkheid daarvan, ook voor ons, ligt wel allereerst hierin, dat ook wij, in ons wijsgeerig denken, evenals aan den christenwijze AUGUSTINUS, zoo ook aan den christenwijze THOMAS ons verwant weten en dan ook veel nader staan aan den roomschen Dr. DE GROOT, dan bijvoorbeeld aan den antiroomschen heer BOLLAND, die als hoogleraar te LEIDEN wijsbegeerte doceert op den grondslag van het Hegelisme.

Uit de geschiedenis der wijsbegeerte, uit haar jongste geschiedenis, koos Prof. DE GROOT hier zijn onderwerpen, doch — en daarom is de kennisneming van zijn boek bovendien ook belangrijk voor hen onder ons, die noch van de wijsbegeerte zelf, noch van hare geschiedenis een beeldje maken, — hij stelde zich daarbij een bepaald doel.

Wat men wel eens genoemd heeft „behoefte aan metaphysica“, aan kennis van wat achter onze zichtbare wereld ligt, aan kennis van haar grond, haar oorszaak, is een algemeen mensche lijke behoefte.

Deze behoefte wil bevredigd zijn, en, zooals de doctor het terecht in zijn INLEIDING zegt, „weinig baat het te zeggen, dat onze geest behoort te treden in de ruimte en dat hij zich vruchteloos vermoeit, door te willen opstijgen boven de zichtbare orde. Stelsels, die deze leer wijzen, noemen, braken telkens door de stelsels heen, onder drang van het leven.“ Het doel nu, dat Dr. DE GROOT zich met dit boek stelt, is, niet alleen te doen zien, dat stelsels, die de kennis beperken tot de zichtbare orde, toch door hun eigen stelsels heen dringen, maar ook, hoe deze stelsels, voor zoover zij beschouwingen over de niet louter mechanisch voorgestelde wereld geven, daarin belangrijke gegevens bieden voor een wereldbeschouwing, die ook rekenschap houdt met de resultaten van de wetenschap van onzen tijd. Als zodanig nu vestigt dit boek over denkers van onzen tijd de aandacht op een vijftal zulke denkers. Maar dan wel zoo, en dit geeft juist aan Dr. GROOT's geschrift zijn eenheid, om maakt het, zoals ik boven schreef, ook voor niet wijsgeerige lezers belangrijk, — dat er bepaaldelijk door in het licht wordt gesteld wat dit vijftal met zijn beschouwingen over de niet louter mechanisch voorgestelde wereld ons biedt voor „de kennis der onstoffelijke, geestelijke, goddienstige dingen“.

Niet om de geschiedenis der wijsbegeerte op zichzelf, niet om een algeroede beschrijving van de stelsels dezer denkers, maar bepaaldelijk om de kennis die zij bijbrengen, de bijdragen tot de kennis der zooveel genoemde dingen is het in dit boek te doen.

Vandaar dan ook, dat deze vijf denkers „uit zoo geheel verscheiden levenskringen“, waarmede de hoogleraar zich bezig houdt, ieder van uit een bepaald oogpunt worden bezien; en een bepaalde zijde van hun stelsel op den voorgrond wordt gesteld.

Zoo bij HERBERT SPENCER zijn agnosticisme; bij EMILE DU BOIS REYMOND het „bewustzijn“; bij LOUIS PASTEUR de „wegen van waarheid“; bij FERDINAND BRUNETIERE zijn geloofstheorie en eindelijk bij JOHN HENRY NEWMAN zijn gronden van godsdienstige zekerheid.

Om eenigszins verder in dit jongste werk van Prof. DE GROOT's in te voeren, zal ik van dit vijftal studien, door het een groote vraagstuk: „wat hebben deze uitnemende verstandes aan de menscheid geschonken voor de kennis der onstoffelijke, geestelijke, goddienstige dingen?“ in deze Leestafel iets mededeelen omtrent die eerste twee.

HERBERT SPENCER, geboren uit protestantsche ouders in Engeland in 1820 en gestorven in 1903, was eerst ingenieur en wijdde zich daarna aan de wijsbegeerte. Zes en dertig jaren heeft hij toen gearbeid aan zijn systeem van synthetische wijsbegeerte, die een samenvoeging moest geven van alle bijzondere wetenschappen tot een geheel. SPENCER toont zich hier de wijsgeer van de evolutie. Bedoelde samenvoeging of eenheid toch moest volgens hem opgroeien uit de beschouwing der gegevens aller wetenschappen naar een beginsel, en wel dat der evolutie. Een beginsel hetwelk bij den onderschrijft in de bekende woorden: „Overal zullen wij door Evolutie verstaan het proces, dat altijd is verdringing van stof en verspreiding van beweging.“

Van deze „Synthetische Wijsbegeerte“ nu is onderscheiden, al is het er ook nauw mee samenhangende, SPENCER's Agnosticisme.

Onder Agnosticisme verstaat men de leer van het „Onkenbare“. Het woord ten jaar 1869 door HUXLEY in omloop gebracht, werd eerst in Engeland, en later ook elders, het devies van de, die noch materialisten, noch atheïsten wilden zijn, maar overigens zoowel God, als de ziel en hare onsterfelijkheid voor de mensche lijke rede onkenbaar verklaarden.

SPENCER nu handelt van het Onkenbare (The Unknowable) en van het Kenbare. Voor het

eerste legt hij de algemeene grondstellingen vast in een gedeelte van zijn werk THE FIRST PRINCIPLES en aan het tweede, het Kenbare, wijdt hij het overige deel van dat werk en verder alle geschriften, die samen het „Systeem der Synthetische Wijsbegeerte“ vormen.

De doctor wijst er dan ook op, dat agnosticisme in verband met het Onkenbare, en evolutie voor al het Kenbare de twee hoofdgedachten van SPENCER's stelsel vormen. „Met evolutie“, zegt hij te recht, had de wording der, feitelijk metaphysische leer aangaande The Unknowable niets uit te staan“.

Ik kan hier alleen vermelden, hoe de geachte schrijver bij de bespreking van SPENCER, ook al verzuimt hij niet zijn lezers met diens synthetische wijsbegeerte bekend te maken, toch vooral den nadruk legt op het Agnosticisme. Hoe hij aantoon, dat door SPENCER zelf de grens van het kenbare wordt overschreden, en saambrengt wat bij deze wijsgeer voor de kennis van het door hem voor onkenbaar gehouden geestelijke en bepaald ook godsdienstige is te vinden.

Hetzelfde doet hij in zijn tweede studie. EMILE DU BOIS REYMOND, protestant van geboorte, leefde in Berlijn waar hij professor was van 1818—1896.

Hij is onder het groote publiek het meest bekend door zijn in 1880 gehouden redevoering: Die sieben Weltraum, alsmede door zijn voordracht over: die Grenzen der Naturerkennens, in 1872 gehouden op de vergadering van Deutsche naturkundigen en arts en te Leipzig. Zij deden met het bekende en opzienwekkende: IGNORAMUS ET IGNORABIMUS. Wij weten het niet en wij zullen het niet weten.

Ook Du Bois stelde aan de rede haar grenzen maar daarmee tevens aan het materialisme dat te veel toet, dat zich een weten aanmatigte omtrent het onkenbare. Volgens hem, den voornaamsten natuuronderzoeker, bestaat natuurkennis in „Anföhen der Naturvorgänge in Mechanik der Atome“.

De zeven wereldtraadelen, die raadselen zijn en zullen blijven voor ons, zijn: het weten van stof en kracht; — de oorsprong der beweging; — het ontstaan des eerste levens; — de doelmattige inrichting der natuur; het ontstaan der eenvoudige zinnelijke gewaarwording of het bewustzijn; — het „verstandelijk denken“; — de vrijheid van den wil.

Ook hier kan ik slechts vermelden, dat Dr. DE GROOT aanwijst hoe en waarin Du Bois, naar aanleiding van wat hij zegt omtrent het bewustzijn, weer de door hem zelf gestelde grenzen van het kenbare overschrijdt en welke bijdragen hij daarmee levert voor onze kennis van de geestelijke wereld.

Officiële Berichten.

Door den heer D. van Dijk te Stratum is in dank ontvangen, voor de beoefening Geref. Kerk te Eindhoven — Stratum: N. N. te Drachten f 250; H. Waller, Ubbergen f 25; Mv. Kant van Andel, Gorinchem f 10 en van de Geref. Kerk te Zwolle een Avondmaalstel. Bovengenoemde Br. is gaarne bereid meerdere gaven in ontvangst te nemen. Ook ontbrekt hier nog een Doopbekken; zou dit ook nog niet in een of andere Kerk onder „over-complete goederen“ behooren?

Dringend aanbeveend.

Namens den Kerkeraad: A. WILDEBOER, scriba.

Eindhoven, 6 Juli 1910.

Classis Gouda.

De classis Gouda zal D.V. vergaderen op Dinsdag 2 Aug. Punten voor het agendum worden vóór 20 Juli ingewacht bij den eerst ondergeteekende.

Namens de roepende Kerk te Bergambacht: DE G. VAN SETTEN, praesit. A. OSKAM, scriba.

De Kerkeraad der Geref. Kerk A te Axel acht het noodzakelijk, ten einde collectanten telessing te besparen, een vroeger genomen besluit in herinnering te brengen; „dat voor toestemming tot collecteren in onze gemeente, de aanvraag daartoe 3 weken vooraf dient te worden ingezonden“.

Namens den Kerkeraad voornemend:

P. DIERGANS, w.d. praesit.

M. VAN DEN OUDEN, scriba.

Axel, 5 Juli 1910.

Met leedwezen geeft de Kerkeraad van Parmeland kennis, dat Dr. J. G. Geelkerken, om redenen van gezondheid — volgens medisch advies — ontslag heeft gevraagd van de opvolging der op hem uitgebrachte roeping. Na ernstige overweging, heeft de raad der Kerk gemeend, hoe pijnlijk het ook was, dat ontslag te moeten verlenen. Weshalve Dr. J. G. Geelkerken onthefing is verleend in zake de opvolging der roeping naar Parmeland. Dat het den Heere der gemeente nog behage, hem eerlang met kracht in zijn wijngaard te doen arbeiden.

Namens den Kerkeraad:

J. T. HOEN, voorzitter.

M. WESTERVELD, scriba.

M. V. D. MAST, consultant.

Parmeland, 28 Juni 1910.

Classis Dordrecht.

De classis Dordrecht zal D.V. vergaderen op 6 Aug. e.k., 's morgens 9 1/2 uur, in de Wilhelmina-kerk te Dordrecht.

Punten voor het agendum worden vóór 17 Juli ingewacht bij den eerst ondergeteekende:

Namens den Kerkeraad van 's-Gravendeel:

W. T. VAN DAM, praesit.

ANTH. LANGERAK, scriba.

Buitenland.

Duitsland. Duitse vorsten over de Borromeus-encycliek.

Den 13den Juni ontbood de koning van Saksen, Frederik August, die lid van de Roomsche kerk is, de ministers, die geroepen zijn de zaken van de Evangelische Kerk te behartigen, om met die dienaren van de Kroon de Borromeus encyclicke te bespreken. Zijne Majesteit verklaarde bij dit onderhoud, dat het hem een groote voldoening was, dat zijn streven om den confessionneelen vrede in het land te verzekeren, tot hertoe met goed gevolg werd bekroond. Des te meer betreunde de Koning het, dat zijn streven in die richting gedwaarsboond werd door de harde aanvallen in de jongste pauselijke encyclicke op de Evangelisch-Luthersche landskerk, waartoe de meerderheid van zijne onderdanen behoort. Hij deelde zijnen ministers mede, dat hij eigener beweging het plan had opgevat om een eigenhandig brief daaroover aan den paus te schrijven.

De ministers dankten uit naam van de Evangelisch-Luthersche landskerk voor dit besluit.

Ook in Beieren, waar de meerderheid der bevolking Roomsch is, heeft de encyclicke van den paus veel opzien gebaard. Men zoekt in Roomsche bladen het doen van den „vredepauze“ te rechtvaardigen. Doch er zijn ook Roomsche gezinden, die duidelijk te kennen gaven, dat zij het schrijven van den paus, waarbij hij zich zoo smadelijk over de reformatie en de reformatoren uitsprak, afkeurden.

En Roomsche schreef in de Aug. Abendzeit: „Men behoorde er in een tijd, waarin het Christendom van vele zijde bestreden wordt, van af te zien, een deel belijders van den Christus tegen een ander deel op te hiesen. Onze protestantsche medechristenen kunnen er zich overigens van overtuigd houden, dat in deze zaak alle werkelijk christelijk gezinde Katholieken aan hunne zijde staan“. In hetzelfde blad stelt een Roomsch priester het oordeel van een vroegeren paus over de oorzaken en de noodzakelijkheid der reformatie, tegenover dat van Pius X uitspraak of lever ondertekende. In kringen van de hoogere geestelijkheid in Beieren wordt het vermoeden uitgesproken, dat de opsteller van het onbegrijpelijk „Machwerk“, de pauselijke secretaris Merry del Val is; de paus heeft het waarschijnlijk niet eens gelezen.

Ook de prins-regent van Beieren evenals de Oostenrijksche Keizer heeft tegen de Borromeus-encycliek geprotesteerd.

Rusland. Een nieuw statuut voor de Theologische academien.

Het nieuwe statuut voor de academien, welke dienen voor de opleiding der aanstaande dienaren van de Grieksche kerk, is den 15den April door den Czar bekrachtigd. Het moet het statuut van 1884 vervangen, dat onder den invloed van den toenmaligen procureur der Heilige Synode, Pobodonoszew, tot stand kwam. Lang heeft het overwegen van de voorstellen der commissie van voorbereiding geduurd. Imitidels kregen zij, die het privilege van de Russische staatskerk zooveel mogelijk zochten te handhaven, meer invloed. Het is toch niet te ontkennen, dat nadat de Czar in zijn bekende October-ukase vrijheid van conscientie geproclameerd had, de leiders van de Grieksche orthodoxen veel in het werk hebben gesteld, om te maken dat hun Kerk den voorrang bleef behouden. Dit blijkt ook weder uit het door den Czar bekrachtigde statuut. De academien zijn daarin meer afhankelijk gemaakt van de Heilige Synode. De taak der instellingen voor Hooger Onderwijs zal voortaan niet alleen zijn, theologische ontwikkeling te geven, maar ook op te leiden voor de uitoefening van kerkelijke ambten. Vroeger werden alleen de hoogleraren door de Heilige Synode benoemd, voortaan zullen ook de docenten hun mandaat van die hoogste kerkelijke lichaam ontvangen. De Heilige Synode heeft bovendien het recht, hen die aan de academien onderwijs geven, te ontslaan. De rector der academie, zal voortaan een domineerende rol bij de leiding spelen; bij de academien van Moskou en Kiew moet hij tot den monnikstand behooren. De inspecteur der academie behoeft niet uit de professoren gekozen te worden.

Aan den dringenden eisch der ingestelde commissie, dat er onderwijs zou gegeven worden in de Schriften des Ouden en Nieuwen Testaments, is gelukkig voldaan. Ook praktische oefeningen zullen gehouden worden. Bovendien zal men de studenten in streng kerkelijken geest zoeken op te leiden, terwijl zij verplicht zullen zijn hunne kerkelijke plichten nauwgezet te vervullen.

Uit alles blijkt, dat men de academien een sterk kerkelijk karakter geven wilde; niet het minst uit de bepaling, dat studenten die monnik willen worden, de voorkeur zullen hebben bij het verkiezen van stipendia voor hen, die tot docent verlangen opgeleid te worden.

Gemengd Nieuws.

Die Sine. De jonge Calvijnist van Z-Afrika zegt in haar jongste nummer: „Onze laatste sinode was meer negatief als positief. Ons het meer besluit wat ons nie moet doen nie, als wat ons wel moet doen. Die soos een broeder geschiet het: Ons het uitgevinde dat ons heelwat op ons Sinodale was het wat nie daarop hoort nie en toe het ons langs pad afgelaat. Ons moet nie in 'ander was te rek om dat die afgelaide goed op te laat. Die Sinode wil in die toekomst sig sig benoet met wat er kerken is. Vir de kristelike school, hospitale, leerstof enz. moet kristelike of kristelike Verenigings sorge. Nou moet die lidmate uitsping. Die nou die niet weer vir die predikant en onderling nie. Viral joeg lidmate met ijer en vuur en goeie leiding kan veel doen in die lijn.“

De Keizer van Duitsland voor den Bijbel. De Generaal-superintendent Stölte deelde, gelijk het Liebenwerdener Kriisblatt bericht, bij een kerkvisitatie te Schrimmits mede, dat Wilhelm II in een gesprek zich als volgt had laten hooren: „Ik lees dikwijls en gaarne in den Bijbel, die op mijn nachttafel ligt en waarin ik de kostelijkste gedachten onderstept heb. Ik kan niet begrijpen, dat er zooveel menschen zijn, die zich zoo weinig met Gods Woord bezig houden. Wie komt niet bij het lezen der Evangelien en andere plaatsen onder den indruk van eenvoudige, doelloze en gestafte waarheid. Hoe had anders Christus op de wereld zijn stempel kunnen drukken! Bij al mijn denken en doen, stel ik mij de vraag, wat de Bijbel er van zegt. Zij is mij een bron; uit haar schep ik licht en kracht. In uren van angst en benauwdheid grijp ik naar dezen troostschat. Ik heb de verwachting, dat vele van God afgeweken menschen in onzen tijd weer tot een vast geloof komen zullen; dat velen weder naar God zullen gaan verlangen. Dit is het schoone en verblijdende in de Christelijke kerk, dat tijden van sterken twijfel, bijzonderen moed om te belijden en geestdriftig bijdrach des geloofs wekken. Ik kan mij een leven, dat innerlijk van God vervreemd is, niet indenken. Wij moeten allen Gethsamane-uren dooreleven; uren, waarin onze trots vernederd wordt. De ootmoed valt ons zwaar, wij willen zelf heer en meester zijn.“

WINCKEL.

Voer Kinderen.

UIT KWAAD TOT GOED.

XVI.

IN DONKERE DAGEN.

Zoo ging men het nieuwe jaar in, dat mettertijd veel nieuws bracht maar weinig goeds, gelijk het altijd gaat in tijden van beroering en oorlog. Elke oorlog is een onheil zoowel voor de winnende als voor de verliezende partij en Napoleon's oorlogen brachten ons land louter schade.

Lutussen vermaarde het volk meer en meer; Napoleon, die koninkrijken vernietigde en weer andere schiep, stelde over verschillende landen zijn broeders of andere verwanten als vorsten aan. Zoo ging het in Spanje, in Westfalen en in Napels. En zoo ook werd de Bataafse Republiek veranderd in een koninkrijk Holland, waarover Napoleons broeder Lodewijk als Vorst werd aangesteld. Daar België reeds bij Frankrijk

Inteekenbiljet.

De ondergeteekende, abonnent op De Heraut, wenscht te ontvangen: een ex. van de Uitgave in boekformaat der artikelenreeks Pro Rege door Dr. A. KUYPER, in drie delen voor den prijs van f 7.50 (bij vooruitbetaling te voldoen) voor zichzelf en bovendien — ex. van dit premiewerk voor zijne medelezers, namelijk voor

(naam) — te

(naam) — te

Saam — exemplaren, waarvoor de gelden, bedragende per kwartaal / 1.35 door ondergeteekende per postwissel zullen worden toegezonden.

de Administratie van De Heraut wordt verzocht per kwitantie te innen.

Bij het compleet komen van het premiewerk verzoekt ondergeteekende toezending van — stel losse banden.

(Naam)

(Woonplaats)

(Datum)

was ingelijfd, grensde ons land nu aan dit laatste rijk, en 't was te voorzien dat eerlang ook Nederland het lot van het Zuiden zou treffen.

Koning Lodewijk deed voor ons land wat nog in zijn vermogen was, maar zijn machtige broeder, alleen op de belangen van eigen heerschappij en van Frankrijk bedacht belette hem vaak wat hij wilde uitvoeren en wikkeldde ons land in allerlei kostbare oorlogen. Blijkbaar was het Napoleons doel Nederland, waaraan reeds een deel gebied ontnomen was, geheel in het Fransche rijk op te nemen. Daartoe kwam het in 1810, toen ons vaderland met het Fransche keizerrijk werd vereenigd.

Onder dit alles waren wij, gelijk ik reeds zeide, steeds meer verarmd. Onze prachtige overzeesche bezittingen werden de een na de ander door de Engelschen genomen, die steeds met Frankrijk in oorlog waren. Eindelijk ging ook het rijke Java verloren, ons laatste overzeesch bezit. Slechts tien deelen zijn de koloniën ons later teruggegeven. De Kaapkolonie bijv. door ons gesticht, bleef bij verdrag aan Engeland.

Onder zulke omstandigheden verliet ook de smederij meer en meer. De handel, waarvan Amsterdam het hoofdzakelijk moet hebben, stond geheel stil. Telkens waren er groote uitgaven en de verdiensten van duizenden minderdere sterk. Tenslotte kwam onze smid op de gedachte om, al deed hij het met looden schoenen, nog eens een besoeke te brengen aan den heer, die hem vroeger wel had voortgeholpen den regent van het diakonie-weeshuis.

Toen hij aan het fraaie huis op de Heeren-gracht kwam, vond hij dit ledig en te huur staan. Bij navraag vernam hij, dat de man door hem gezocht een half jaar geleden was gaan wonen in de soogenaamde „Meer“, dat is een uitgestrekte gronds die aan Amsterdam grenst, het drooggemalen Diemermeer, dat destijds voor vele aanzienlijke Amsterdammers lange jaren tot een oord van uitspanning en rust had gediend. Dit was echter niet de reden waarom de heer daarheen verhuisd was, gelijk Velders bemerkten zou.

Amsterdam was destijds veel kleiner dan thans, nu het grondgebied zoo is uitgebreid. Aan omnibussen of trams voor stadsverkeer dacht toen nog niemand. Zoo had dan de smid, die selden verder dan zijn buurt kwam, een geduchte wandeling eer hij buiten de Muiderpoort en de stadsmuren gekomen, den gebiedpaal bereikt had op den Oostewalerweg thans de Linnacustraat. Toen hij daar naar den heer vroeg dien hij spreken wilde, vernam hij dat deze nog veel verder woonde, de Meer in. Al voortwandelende trof hem het groot verschil bij vroeger, toen hij als jongmensch hier dikwijls kwam.

Verscheiden van de mooie buitenplaatsen waren blijkbaar onbewoond. Het onkruid groeide er welig, en er werd blijkbaar niets aan gedaan. De statige landhuizen waren gesloten. Herhaaldelijk zag hij bordjes met de woorden: Te koop. Ook merkte hij op hoe reeds ettelijke plaatsen waren gesloopt, tot weiland gemaakt of in boerderijen veranderd. Ook de herbergen en plaatsen van uitspanningen waren zeer geminderd. 't Was hier duidelijk te zien, hoe het rijke Amsterdam onder de drukkende tijden had geleden.

Wat werd onze Velders nog duidelijker toen hij eindelijk aankwam waar hij wezen moest. Welk een klein huis vergeleken met het prachtige dat de heer vroeger bewoonde. Op zijn verzoek werd Jan binnengelaten, en hem gezegd in een kamer een poosje te wachten.

Daar dit laatste vrij lang duurde, veroorloofde Velders zich eens even te gluren in een boek dat op de tafel lag. Het was er een gevuld met geleidelijkegedichten, brulliofsen, lioflichten enz. die toen bijzonder in den smaak waren. Al bladerende viel zijn oog op een vers waarboven verscheiden namen stonden, ook die van den heer welken hij spreken wilde. Daaronder stond:

Aan het jong geslacht.

O telgen! uit dees stam gesproten,
Wasbeet gij dees namen leest,
Voelt dan als echt' en eedle looten
Het vrijheidsvuur in uwen geest.
Voelt dan als dees Batavieren
Het vrijheidsvuur in d' adren zwieren,
Weest eeuwig aan den deugd getrouw!
Verloofte despoten en Orange!
Aristocraten en Britanje!
En houdt uw leeven vel voor Neerlands
staatsgebouw, 1784.

„Ei ei!“ sprak Velders bij zichzelf, „men schijnt hier ook al gekeest te hebben; dat dacht ik niet.“

Op dit oogenblik kwam de heer des huizes binnen, thans een oud en vergrijfd man. Hij herkende den bezoeker niet, en het duurde eenigen tijd eer deze hem recht duidelijk kon maken wie hij was.

Zoodra de oude heer dit begrepen had, toonde hij zich weer den vriendelijken welwillenden man van vroeger. „Je zie!“ sprak hij, „dat er veel veranderd is bij vroeger en juist niet altijd verbeterd, maar wat zal ik zeggen? We hebben het ons zelf te danken. De vrijheidsboom waar heeren en burgers om dansten, heeft kwade vruchten gedragen. Wij hebben onze dwaasheid

duur betaald met zulke boose tijden als thans; maar zeg me nu eens wat je komt vragen“.

Nu vertelde Jan met korte woorden in wat ongunstige omstandigheden hij verkeerde, en zei ten slotte: „U hebt mij meermalen vroeger goeden raad gegeven en geholpen. Ik dacht misschien wilt u voor een weesjongen nog wel eens iets doen“.

„Willen heel graag“, was het antwoord, „maar kunnen is iets anders. Je weet wel, hoe Amsterdam verarmd is, en hooveelen zich verminderd hebben of zijn weggetrokken. Ik zelf behoor er ook toe, zoals gij ziet. Toen ik nog regent was, wat nu natuurlijk uit is, wisten we soms niet hoe de weesen te onderhouden. Weet je wel, dat bijna de helft van de bewoners van de stad geheel of gedeeltelijk bedeling ontvangt? Honderden loopen te vergeefs om werk en brood. Menig gepensioneerde wordt wikkeld, om er nog een kleinigheid bij te verdienen. Nu onze Staatschuld maar voor een derde door het Keizerrijk is erkend, lijdt alles wat van den Staat inkomsten trok. Ik wil echter gaarne beproeven of ik nog iets voor je doen kan, al zijn mijn meeste vrienden er niet beter aan toe dan ik“.

Met dien vrij schralen troost moest Velders heengaan. We zullen echter zien, dat zijn oude beschermheer hem niet vergat. Hoe dat geschiedde kan eerst later verhaald. De lezer oefene dus eenig geduld.

Een geacht lezer, dien we vriendelijk dank zeggen, wijst er op dat in 't nummer van 12 Juni een vergissing is begaan. Van de twee Patriotten aan het slot genoemd, is alleen Hooft burgemeester van Amsterdam geweest. 1)

Wel echter was Johan Derk van de Capelle tot den Pol een zeer gezien man bij de Patriotten, die veel beweging verwekte. Hij stonde den Amerikaanschen vrijheidsoorlog, wat o. a. ook groote Amsterdamsche heeren deden. Hij was een Overijsselsch edelman, en stierf te Zwolle in 1784. Zijn graf te Gossel werd in 1787 vernield door soldaten; in het volgend jaar deed men den grafsteen zelfs met kruit in de lucht vliegen.

Wat den naam „Keesen“ betreft, de oorsprong daarvan schrijft onze lezer toe aan Cornelis de Gijsselaar, secretaris der stad Dordrecht en lid der Algemeene Staten. Ook hij was een ijverig Patriot. Volkomen zekerheid heeft men echter omtrent den oorsprong van den partisaan niet.

HOOGENBIJK.

1) Een burgemeester Van de Poll had Amsterdam later, in 1810.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie)

Een arbeider in den Wijngaard des Heeren gezocht.

Toen ik onlangs het voorrecht mocht hebben, de groote vergaderingen der Weteld-Zending-Conferentie te Edinburgh bij te wonen, gevoelde ik zoo levendig, dat hoofddoel der samenkomsten was, de Christenheid te doordringen van de hooge noodzakelijkheid der Zending niet alleen, maar vooral ook van het groote voorrecht daarin te mogen werkzaam zijn, omdat de Heere, die geen menschen van noode heeft om Zijn Raad te vervullen, hen gebruiken wil, opdat zij Zijne mede-arbeiders zouden zijn. Het veld is wit om te oogsten; de deuren staan wijd open, de gelegenheden om te arbeiden zijn beter dan ooit. De stem des Heeren roept gestadig: „Wien zal ik zenden?“ Moge die ook weerklink vinden in de harten van vele Nederlandsche jonge mannen en vrouwen.

Ook nu gaat die roepstem uit, en wel meer speciaal tot deuzken, die zich bekwaamd hebben in de studie der medicijnen.

Het Petronella-Hospitaal wordt belangrijk uitgebreid. Er komen nog twee paviljoenen bij voor te samen 50 bedden. Een derde geneesheer is noodig voor al het werk, opdat de krachten der beide geneesheeren niet uitgeput mogen worden. Waar is de jonge man, die zijne talenten wenscht te wijden aan den Dienst van onzen Koning? — die door genade heeft leeren bidden: „Heere, zend mij uit in Uwen Wijngaard“.

Hij meldde zich aan, hetzij bij Dr. Scheurer te Emmelo, of bij Dr. De Gaay Fortman, Dr. Rijk Kramer of bij den ondergeteekende.

Een leven in den Dienst des Heeren is een welbesteed leven. De Heere geve dit meer en meer in te zien.

W. HOVY.

Groote brand in het

Syrische Weeshuis te Jeruzalem.

Dr. K. Ehrh, Hoogduitsch predikant te Amsterdam, verzocht mij een plaatsje aan te vragen in onze Gereformeerde bladen, om het onderstaand bericht, dat ook in vele andere bladen der Christelijke pers is geplaatst, ook onder de oogen onder nauwere geestverwanten te brengen. Gaarne geef ik daaraan gevolg, terwijl ik de Redactie van De Heraut bij voorbaat mijn vriendelijken dank breng voor haar hulp in deze. Ik houd mij overtuigd, dat het droef bericht met leedwezen en deelneming zal worden vernomen, en menig hart bewogen sal worden een kleine bijdrage te offeren om ook in deze te toonen, dat er een gemeenschap is der heiligen en dat, waar één lijdt, ook